

Novela Zákona o obchodních korporacích se mimo jiné dotýká úpravy zástavního práva a dalších věcných práv k podílům v kapitálových společnostech. Níže v krátkosti představíme změny, které novela v této oblasti přinesla, jak pro společnost s ručením omezeným, tak pro akciovou společnost.

Rozdílné podmínky pro převod a zastavení podílu v s.r.o.

Zřízení zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným i k akciím velice úzce souvisí s jejich převoditelností. Novela z obecné části zákona o obchodních korporacích vypouští ustanovení, které stanovilo, že podíl v obchodní korporaci lze zastavit pouze za stejných podmínek, za nichž ho lze převést. Po vypuštění tohoto pravidla se na zástavní právo k podílu v s.r.o. uplatní obecná pravidla občanského zákoníku pro zastavení podílu v korporaci. Občanský zákoník stanoví prakticky stejné pravidlo, které bylo novelou vypuštěno, avšak s tím rozdílem, že umožňuje, aby zastavení podílu bylo společenskou smlouvou omezeno přísněji než jeho převod či úplně vyloučeno. Od účinnosti novely bude tedy možné stanovit rozdílné podmínky pro převod podílu a jeho zastavení za předpokladu, že podmínky pro zastavení podílu budou přísnější, nikoliv ale naopak.

Co je nového u zástavy akcií?

- V případě akciových společností novela zákona o obchodních korporacích nepřinesla ohledně zástavního práva převratné novinky, ale spíše vyjasnila výkladové problémy, které však už judikatura či odborná veřejnost dříve dovozovala.
- U zástavního práva k akciím je nutné rozlišovat, v jaké formě byly akcie společnosti emitovány, jestli akcie byly zcela splacené a vydané, nebo zda jsou zaknihované.
- Do 31. 12. 2020 bylo sporné, zda lze zřídit zástavní právo k nesplacené či nevydané akcií. Novela však mimo jiné mění zákon o veřejných rejstřících, který nově nevyklučuje zápis zástavního práva k nesplacené či nevydané akcií do obchodního rejstříku. Odborná veřejnost tak dospěla k závěru, že zástavní právo k nevydané či nesplacené akcií může být po 1. lednu 2021 zřízeno a vznikne zápisem do obchodního rejstříku.
- Před novelou zákon o obchodních korporacích striktně nerozlišoval, zda jsou zaknihované akcie ve formě na jméno či na majitele a jaký vliv má jejich forma na omezení převoditelnosti. Novela staví na jisto, že omezení převoditelnosti, respektive zastavení je možné pouze u těch zaknihovaných akcií, které jsou ve formě na jméno. Jestliže Vaše společnost emitovala zaknihované akcie ve formě na majitele, uplatní se ustanovení zákona o obchodních korporacích stanovující, že akcie na majitele jsou vždy neomezeně převoditelné, tedy i neomezeně zastavitelné.
- V případě listinných akcií na jméno zůstává zachované pravidlo, že zástavní právo se zřizuje zástavním rubopisem a předáním akcií zástavnímu věřiteli. Podmínky převoditelnosti upravené stanovami se uplatní stejně i na zastavení akcií.

Lze zákaz zcizení a zatížení podílu i akcie zřídit jako věcné právo?

- Zákaz zcizení a zatížení podílu a akcie je standardní nástroj využívaný k ochraně zástavního věřitele. V praxi se často setkáváme s požadavkem zástavních věřitelů zřizovat zákaz zcizení a zatížení jako věcné právo tak, aby měl účinky i vůči třetím osobám. K tomu je třeba jeho zápisu do veřejného seznamu, v případě podílu do obchodního rejstříku.
- Před novelou platilo obecné pravidlo, že zákaz zcizení a zatížení podílu v obchodní korporaci, zřizuje-li se jako věcné právo, se zapíše do obchodního rejstříku. Zástavní věřitelé tak v praxi často požadovali také zřízení zákazu zcizení a zatížení k akciím jako věcného práva, tedy zápisem do obchodního rejstříku, což ale působilo potíže zejména v souvislosti se skutečností, že pokud má akciová společnost více akcionářů nejsou v obchodním rejstříku zapsáni.
- Zástavní právo k listinným akciím na jméno vzniká zástavním rubropisem a předáním zastavené akcie zástavnímu věřiteli, čímž zástavní věřitel ke stejnému okamžiku získává též faktickou kontrolu nad dalším osudem akcie, kdy bez jeho součinnosti nelze zastavenou akcii dále zcizit ani zatížit. Je tedy otázkou, zda zápis věcněprávního zákazu zcizení a zatížení k akciím do obchodního rejstříku byl správným postupem.
- Nově zákon o veřejných rejstřících dává na výše položenou otázku jasnou odpověď, neboť stanoví, že zápis zákazu zcizení a zatížení podílu, který je představován cenným papírem (tedy i akcií), do obchodního rejstříku není možný.
- Zákaz zcizení a zatížení podílu společnosti s ručením omezeným (který není představován kmenovými listem) může i nadále fungovat jako věcné právo a bez problémů jej bude možné zapisovat do obchodního rejstříku.
- U zaknihovaných akcií pak lze využít institut *pozastavení výkonu práva vlastníka nakládat s investičním nástrojem* podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu, kterým se dá dosáhnout obdobného výsledku jako věcněprávním zákazem zcizení a zatížení.

Předkupní právo versus omezení převoditelnosti podílu a akcie

- Obdobně jako u zákazu zcizení a zatížení je v případě společnosti s ručením omezeným situace jasná. Předkupní právo lze zřídit jako právo věcné, a to jeho zápisem do obchodního rejstříku.
- Novela zákona však vylučuje aplikaci výše uvedeného pravidla na podíly, které jsou představovány cennými papíry. Předkupní právo (a jemu obdobná práva, např. právo zpětné koupě či prodeje) nebude možné v případě akciové společnosti zřídit samostatně jako věcné právo.
- Částečné řešení nabízí v případě akciových společností úprava stanov, prostřednictvím kterých lze převoditelnost akcií omezit kupříkladu právě formou předkupního práva. Aby jakékoliv omezení převoditelnosti bylo účinné, musí být zapsané v obchodním rejstříku (například odkazem na příslušné ustanovení stanov). Byť zápis omezení převoditelnosti akcií do obchodního rejstříku nepředstavuje zřízení věcného práva v pravém slova smyslu, případné porušení takto zřízeného předkupního práva bude stiženo relativní neplatností.

Jak se na nová pravidla připravit?

- Doporučujeme zrevidovat společenskou smlouvu či stanovy, zda podmínky omezení převoditelnosti, respektive zastavitelnosti podílu či akcií ve Vaší společnosti odpovídají novým pravidlům.
- Emitovala-li Vaše společnost zaknihované akcie ve formě na majitele, doporučujeme projít stanovy, zda neobsahují omezení převoditelnosti akcií. Pokud ano, pak doporučujeme vypuštění tohoto ustanovení ze stanov.
- Ve vztahu k zákazům zcizení a zatížení k podílům i akciím zapsaným v obchodním rejstříku není třeba nic iniciativně řešit. Přestože stále není zcela jasné, zda dosavadní znění zákona umožňuje zápis zákazů zcizení a zatížení k akciím do obchodního rejstříku, novela tento problém vyřešila do budoucna. Od 1. ledna 2021 již není pochyb, že zápisy zákazu zcizení a zatížení k akciím do obchodního rejstříku nejsou možné, na což je třeba při zřizování těchto omezení do budoucna pamatovat.

Korporátní tým JŠK

Tomáš Doležil	Tomas.Dolezil@JSK.cz	+420 604 857 992
Roman Kramářík	Roman.Kramarik@JSK.cz	+420 602 212 494
Helena Hailichová	Helena.Hailichova@JSK.cz	+420 720 071 172
Martin Vlč	Martin.Vlk@JSK.cz	+420 608 380 298
Jana Pospíšilová	Jana.Pospisilova@JSK.cz	+420 607 771 312

Tým finančních transakcí JŠK

Roman Šťastný	Roman.Stastny@JSK.cz	+420 602 691 880
Daniel Pospíšil	Daniel.Pospisil@JSK.cz	+420 602 277 370
Filip Kvapil	Filip.Kvapil@JSK.cz	+420 608 962 275

